

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

16/1408-

6.6.2017

Bremangerlandet Vindpark AS - Bremangerlandet vindkraftverk i Bremanger kommune - klagesak

1. INNLEDNING

Bremangerlandet Vindpark AS (BVAS) søkte 15. august 2011 om konsesjon for Bremangerlandet vindkraftverk i Bremanger kommune. I søknaden var det lagt til grunn en utbyggingsløsning med til sammen 26 vindturbiner á 3 MW innenfor prosjektområdet, med samlet installert effekt på inntil 80 MW. Årlig energiproduksjon er estimert til om lag 250 GWh. Planområdet ligger i et fjellområde, Steinfjellet, mellom 300-640 moh. på øya Bremangerlandet. Planområdet omfatter et areal på om lag 7 km². Nettilknytning av vindkraftverket er omsøkt av SFE Nett.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ga den 1. desember 2015 BVAS avslag på konsesjon til Bremangerlandet vindkraftverk. Som følge av avslaget for vindkraftverket ble også søknaden fra SFE Nett om en om lag ti km ny 132 kV produksjonsradial fra vindkraftverket til koblingsstasjon på Rugsundøy avslått. Konsesjon til ny 132 kV-kraftledning Ålfoten – Rugsundøy - Deknepollen ble gitt ved NVEs vedtak av 15. juni 2015. Denne ledningen skal styrke forsyningsikkerheten i Måløy-området. Realiseringen er ikke avhengig av at det etableres ny vindkraft, men ledningen er samtidig en forutsetning for at Bremangerlandet vindkraftverk kan kobles til nettet. Konsesjonsvedtaket er påklaget og oversendt departementet for sluttbehandling.

NVE har mottatt klager på vedtaket om avslaget på Bremangerlandet vindkraftverk fra følgende parter:

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
<http://www.oed.dep.no/>

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
977 161 630

Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Anne Haug
22246923

- BVAS
- Sogn og Fjordane fylkeskommune
- Knutholmen AS
- Vindkraftforum Sogn og Fjordane

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane fremmet innsigelse til det omsøkte prosjektet. Denne innsigelsen til prosjektet står fortsatt ved lag ved departementets klagebehandling. BVAS og fylkeskommunen har også påklaget vedtaket om avslag til 132 kV-produksjonsradial Bremangerlandet – Rugsundøy.

NVE fant ikke grunnlag for å oppheve eller endre vedtakene, og sendte saken over til departementet ved brev 3. februar 2016.

2. KLAGENE

BVAS mener det er grunnlag for å gi konsesjon. Selskapets klage er primært rettet mot at NVE har lagt avgjørende vekt på potensielle visuelle virkninger av tiltaket. BVAS påpeker at topografien i området tilsier at vindkraftverkene vil kamufleres i en slik grad at de stiller spørsmål ved den "visuelle sumvirkning" som NVE viser til. Med tanke på infrastruktur og effektiv drift mener de vurderingstemaet visuelle sumvirkninger står i motsetning til gevinsten med en samordnet bygging (vindkraftklynge). Bremangerlandet ble omsøkt samtidig som flere andre vindkraftverk i regionen. Prosjektet ble imidlertid sluttbehandlet sist i rekken av prosjektene, og fikk avslag på bakgrunn av visuelle sumvirkninger. BVAS mener derfor det er en urimelig og lite proporsjonal behandling i NVE. BVAS fremhever at kraftverket har en konkurransedyktig prosjektøkonomi og en avklart nettløsning som ikke vil bidra til å øke regionalnettstariffen. Det bemerkes at det er utført et omfattende vindmåleprogram som gir god informasjon om vindforholdene for Bremangerlandet vindkraftverk.

Fylkeskommunen støtter klagen fra BVAS. Fylkeskommunen påpeker at det er langt igjen til målet i Sogn og Fjordanes regionale plan for vindkraft om etablering av 1000 MW vindkraftverk innen 2025.

Knutholmen AS mener vindkraftverket vil gi store positive virkninger for samfunnet, spesielt ved utbedring av fylkesveien, bedre strømforsyning og beredskap.

Vindkraftforum Sogn og Fjordane mener de planlagte utbyggingsprosjektene er viktige vekstimpulser i et fylke som mangler næringsutvikling. Det er viktig å legge stor vekt på prosjektøkonomi i konsesjonsbehandlingen. Utbygging av en vindkraftklynge vil være svært viktig for næringsutvikling i regionen og i fylket.

For en nærmere gjengivelse av klagene viser departementet til NVEs oversendelsesbrev av 3. februar 2016. Departementet behandler anførselene tematisk.

3. INNSIGELSEN FRA FYLKESMANNEN I SOGN OG FJORDANE

Fylkesmannen har fremmet innsigelse til prosjektet på grunn av virkninger for fugletrekk, hekkelokaliteter for rovfugl, landskap med store naturverdier og reduksjon av sammenhengende INON fra fjord til fjell.

Fylkesmannen mener også at anlegget er i strid med nasjonale retningslinjer for lokalisering av vindkraftverk, og med regional plan for vindkraft i Sogn og Fjordane ettersom planområdet primært ligger i et område vurdert til "stort konfliktpotensial".

NVE avholdt innsigelsesmøte med Fylkesmannen i mars 2014. Det var enighet om at grunnlaget for innsigelsen er av en slik karakter at det ikke fantes avbøtende tiltak som kunne føre til at Fylkesmannen trakk sin innsigelse. Innsigelsen følger derfor med klagesaken til departementet. Departementet avholdt telefonisk møte med Fylkesmannen 30. august 2016 der blant annet innsigelsen ble drøftet.

4. DEPARTEMENTETS VURDERING

4.1 Saksbehandlingen

Departementet skal i klagebehandlingen vurdere de synspunkter klagerne kommer med. Departementet kan prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd. I departementets vurdering av om konsesjon etter energiloven skal gis, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Energiloven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

I den skjønsmessige vurderingen som foretas etter energiloven i klagesaken vurderes miljøkonsekvensene av tiltaket i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der de samfunnsøkonomiske fordelene må avveies mot eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet. Prinsippene i naturmangfoldloven § 7, jf. §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter energiloven. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene iakttas ved departementets behandling av denne klagesaken.

4.2 Kunnskapsgrunnlaget

I samsvar med naturmangfoldloven bygger departementet klagebehandlingen på følgende dokumentasjon som kunnskapsgrunnlag i saken:

- Konsesjonssøknadene med konsekvensutredninger og fagrapporter
- Høringsuttalelser til søknaden og NVEs avslagsvedtak av 1. desember 2015
- Klagen på NVEs avslag og NVEs vurdering av disse i brev av 3. februar 2016
- Departementets befarings- og folkemøte 23. juni 2016
- Telefonisk møte med Fylkesmannen i Sogn og Fjordane 30. august 2016 og utfyllende merknader fra Fylkesmannen i e-post etter møtet

- Møte med FNF Sogn og Fjordane i september 2016, mottatt kartmappe og bildemateriale
- Norsk Rødliste for arter (2015) og Norsk Rødliste for naturtyper (2011).
- Naturbase og Artsdatabanken.

Olje- og energidepartementet gjennomførte klagebefaring i området 23. juni 2016 sammen med søker og representanter fra Bremanger kommune, Fylkesmannen, øvrige klageparter og andre berørte interessenter i saken. Det ble avholdt et åpent møte på Havly pensjonat, og mange av de fremmøtte deltok også på den etterfølgende befarings på Steinfjellet. Det var dårlig vær på fjellet og tjukk tåke gjorde det umulig å se det planlagte utbyggingsområdet og landskapet rundt. Departementet har i ettertid hatt møter både med representanter for BVAS og FNF Sogn og Fjordane og et telefonisk møte med Fylkesmannen. Både FNF og Fylkesmannen har sendt tilleggsuttalelser og tilleggsmateriale, blant annet et godt bildemateriale som supplerer departementets kunnskapsgrunnlag når det gjelder landskapet i prosjektområdet.

Kravet til kunnskapsgrunnlag skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. NVE krevde tilleggsopplysninger i saken under behandling av søknaden og mottok en tilleggsutredning høsten 2013. Tilleggsopplysningene omfattet blant annet naturmangfold.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane anfører at utredningene er mangelfulle og at kunnskapsgrunnlaget etter naturmangfoldloven § 8 ikke er tilfredsstillende, jf. e-post tilsendt departementet etter telefonisk møte 30. august 2016. Utredningens befarings i forbindelse med søknaden ble avholdt 3.- 5. mai 2011. Dette er ifølge Fylkesmannen altfor tidlig for kartlegging av hekkende fugl og plantelivet på Bremangerlandet. Ettersom dette var en felles befarings for både Bremangerlandet og det omsøkte vindkraftverket Vågsvåg, stiller Fylkesmannen også spørsmål ved kvaliteten på undersøkelsene. Tilleggsundersøkelsen i 2013 ble utført 3.-5. juni som er et bedre tidspunkt, men etter Fylkesmannens mening er denne utredningen faglig svak. Fylkesmannen peker på at det standardiserte opplegget for naturtypekartlegging etter DN-håndbok 13 ikke er fulgt. Når NVE skriver at det ikke finnes prioriterte naturtyper eller kjente forekomster av rødlistet flora i planområdet, mener Fylkesmannen at NVE trekker konklusjoner på manglende grunnlag. Departementet bemerker at med de mangler som er påpekt for naturtypekartleggingen, kan det være en viss fare for at funn av rødlistearter ikke er avdekket og at konsekvensutredningens konklusjon for vegetasjon og naturtyper kan være mangelfull.

Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig. Verken Fylkesmannen eller noen andre har sagt noe om sannsynligheten for å finne sjeldne naturtyper eller rødlistet flora i planområdet, og det er heller ikke fremkommet opplysninger i saken som peker på at området har spesielt potensiale for dette. Når det gjelder vurderingene av virkningene på naturmangfold generelt, mener derfor departementet at utredningene tilfredsstiller kravene i utredningsprogrammet og utgjør et forsvarlig kunnskapsgrunnlag for vedtak, jf. naturmangfoldlova § 8 og forvaltningsloven § 17.

Når det gjelder kunnskap om fugletrekk, foreligger det etter departementets mening mer usikkerhet om kunnskapsgrunnlaget. Departementet finner at kunnskapen om i hvilken grad trekkende fugl benytter planområdet til overflyvninger ikke er tilstrekkelig. Førre-var-prinsippet vil komme til anvendelse i situasjoner hvor man ikke har tilstrekkelig kunnskap forutsatt at det foreligger *en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet*. Se nærmere drøftelse av temaet "tiltakets virkninger for fugl" nedenfor.

4.3 Regionale planer og nasjonale retningslinjer

Departementet bemerker at konsesjonsbehandlingen er omfattende og inngående. Til grunn for konsesjonsmyndighetens behandling ligger konsekvensutredningen for Bremangerlandet vindkraftverk med undersøkelse og utredning av plan- og influensområdet – med konkrete vurderinger av faktiske virkninger av tiltaket. Denne dokumentasjonen er av en helt annen karakter enn grunnlaget for regional plan. Fylkesdelplanen for vindkraftverk er ikke bindende. Departementet viser til at fylkeskommunen anbefaler at det gis konsesjon til vindkraftverket selv om det ligger i et områdesom i planen har stort konfliktpotensial. I tråd med praksis legger ikke departementet særskilt vekt på regional plan i vurderingen av konsesjonsspørsmålet etter energiloven.

4.4 Prosjektøkonomi, kraftproduksjon og økonomiske virkninger for lokalsamfunnet

Vindkraftverket vil årlig kunne produsere om lag 250 GWh ny fornybar energi. Tiltaket vil gi grunnlag for eiendomsskatt for kommunen, økt utnyttelse av utmarksressurser og inntekter for grunneiere. Befolkningsutviklingen i kommunen har vært synkende de siste årene. Flere høringsparter har fremhevet næringsmuligheter, økonomiske ringvirkninger, sysselsetting, generell økt aktivitet i lokalsamfunnet og muligheter for økt tilflytting, som positive virkninger av en utbygging.

Det interne veinettet vil få en samlet lengde på om lag 15 km. Adkomstvei til vindkraftverket er planlagt med 1,5 km ny vei fra Oldeide. I tillegg må eksisterende fylkesvei fra kai i Leirgulen eller Smørhamn utbedres. Etter møter med kommunen, fylkeskommunen og Statens vegvesen ønsker BVAS å prioritere ilandføring i Smørhamn fremfor Leirgulen grunnet de positive ringvirkningene ved forbedret infrastruktur på øya og fordeler for andre lokale næringer. Utbedring av fylkesveien er en viktig og positiv virkning for lokalsamfunnet som trekkes inn i vurderingen av om prosjektet anses samfunnsmessig rasjonelt.

Det er utført vindmålinger i planområdet over flere år, og produksjonsberegningene vurderes å være relativt sikre. På bakgrunn av målingene er gjennomsnittlig vindhastighet beregnet til 9,1 m/s i 80 meters høyde. Middelvindhastigheten i planområdet er svært høy, og ising på rotorbladene antas å ikke ville utgjøre et stort problem. I deler av planområdet er det imidlertid periodevis utfordringer knyttet til høy turbulens. Dette er hovedårsaken til at det er utarbeidet en revurdert plan for plassering av enkelte av turbinene. Disse endringene kan også bidra positivt ved å redusere konfliktene med rovfugl og trekkende fugl, se nedenfor.

Sammenliknet med andre vindkraftverk i Norge, er investeringskostnadene vurdert som moderate. NVEs beregninger viser at prosjektøkonomien er blant de aller beste av

vindkraftprosjekter som er gitt konsesjon de siste årene. Etter NVEs vurdering er planområdet svært godt egnet for vindkraft. NVE konstaterer at beregnet brukstid er svært høy sammenlignet med andre vindkraftprosjekter. Vindforhold og beregnede investeringskostnader tilsier at Bremangerlandet vindkraftverk er et prosjekt med svært gode økonomiske forutsetninger for bli realisert, sammenliknet med andre prosjekter.

Når det gjelder realiseringspotensialet i de ulike prosjektene i regionen, bemerker BVAS at ingen andre prosjekter har fått like gode skussmål fra NVE. Dersom departementet velger å legge avgjørende vekt på visuelle sumvirkninger ved endelig avgjørelse av de regionale sakene som nå ligger til klagebehandling, mener BVAS at man bør sammenlikne oppdatert samfunnsøkonomi i hvert prosjekt og gi konsesjon til de prosjektene som har størst forutsetninger for å bli realisert innen 2021.

Departementet vil ta utgangspunkt i prosjektøkonomi og prosjektets forutsetninger for å kunne bli realisert i den samlede vurderingen.

4.5 Tiltakets virkninger for naturtyper og vegetasjon

Planområdet ligger i et næringsfattig heiområde med tynt jordsmonn uten skog. Det finnes ifølge konsekvensutredningen ingen prioriterte naturtyper eller kjente forekomster av rødlistet flora i planområdet. I de lavereliggende delene av planområdet finnes en god del røsslyng, noen steder som sammenhengende tepper, men mye innslag av einer tyder på at lynchheia er under gjengroing. Forekomsten av røsslyng (som art) er vurdert for å definere naturtypen kystlynghei. Etter NVEs mening kvalifiserer ikke denne lynchheia til å være en prioritert kystlyngheilokalitet fordi den er av dårlig kvalitet og fragmentert. Noen større myrer i lavereliggende deler av planområdet kvalifiserer heller ikke for den prioriterte naturtypen terrengdekkende myr. I den oppdaterte fagutredningen er det gitt en mer omfattende beskrivelse av naturtypene og deres geografiske avgrensning. Av totalt syv delområder er to områder gitt middels verdi (adkomstveien og Tverrelvvatnet) og ett område middels-liten verdi (Blåfjellet). Konsekvensgrad er satt til liten-middels for alle de berørte delområdene bortsett fra Blåfjellet og adkomstveien hvor konsekvensgrad er satt til middels-liten. Departementet finner at konsekvenser for naturtyper og vegetasjon ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

4.6 Tiltakets virkninger for fugl

Bremanger kommune er beskrevet som et område med et rikt fugleliv med store forekomster av spesielt sjøfugl. Det er vernet flere sjøfugllokalteter utenfor Bremangerlandet, men planområdet har ingen funksjon for sjøfuglreservatene.

Sjøfuglreservatene i nærheten medfører høy tetthet av rovfugl i kommunen, og kongeørn, havørn, vandrefalk og muligens hubro (EN=sterkt truet) hekker i influensområdet til vindkraftverket. Miljødirektoratet gir derfor tiltaket konfliktkategori D-E (stor konflikt/svært stor konflikt) for naturmiljø, begrunnet med at flere rødliste- og ansvarsarter hekker her. Også fugletrekk over eller nær planområdet, trekkes frem i denne vurderingen. Norsk ornitologisk forening viser til tidligere ornitologiske undersøkelser som ga funn av både sanglerke (VU=sårbar), boltit (nå ansett som livskraftig), lappspurv (VU) og bergirisk (NT=nær truet).

Trekkende fugl

Ifølge fagutredningen ligger havområdene utenfor Bremangerlandet i det store fugletrekket langs norskekysten. Fagutreder mener de fleste artene flyr rundt øya, men at enkelte arter trolig krysser over Bremangerlandet. Fylkesmannen mener imidlertid at grunnleggende kunnskap om fugletrekk tilsier at det store flertallet trekkfugler trekker over Bremangerlandet og at de trekker nattetid. Fylkesmannen mener det er dårlig kunnskap om fugletrekk knyttet til den type geografiske forhold som Bremangerlandet representerer.

Det har vært fugleradarer i aktivitet (2011) i nærheten av prosjektområdet i forbindelse med utredninger i regi av NINA og NVE av mulige områder som kan åpnes for vindkraft til havs. Fylkesmannen mener at fugleradaren som var i aktivitet på Frøya sør for Bremangerlandet stadfestet at hovedmengden av fugler trakk øst for radaren – det vil si over Bremangerlandet. BVAS viser imidlertid til konklusjonen fra NINA knyttet til prosjektet og planområdet:

"5.5.1 Påvisbare (direkte) konsekvenser

Basert på trekkundersøkelser presentert i denne rapporten ved utredningsområdene Frøyagrunnene og Olderveggen kan det konkluderes at trekket har foregått over Bremangerlandet. Trekket er konsentrert i en smal front tett mot kysten; fuglene ser ut til å ta "snarveien" heller enn å trekke utenfor kysten. Selv om vi ikke vet om mønsteret fra høsten 2011 er allmenngyldig fra år til år og er likt med trekkforløp under vårtrekket, representerer det sannsynligvis en naturlig og kort rute for fuglene ved en av de ytterste og vestligste lokaliteten langs norskekysten. Etersom flygeavstand fra kyst og flygehøyde blant annet avhenger av vindhastighet og nedbør, kan dette medføre at fugletrekket i andre år i langt større grad enn i 2011 vil overlappes med utredningsområdene."

Utredningsområdene Frøyagrunnene og Olderveggen ligger vest for Bremangerlandet. I normalår kan de store fugletrekkene utfra dette forventes å foregå over sjøen vest for Bremangerlandet, eventuelt tett mot og til dels overlappende med kysten. BVAS bemerker at det er ganske lang avstand fra denne beskrevne trekkleden og inn til planområdet for Bremangerlandet vindkraftverk. Det ligger også to relativt høye fjellparti mellom disse stedene.

NVE viser til at landskapet i planområdet er åpent og at vindkraftverket ikke vil blokkere eventuelle trekkleder over planområdet. Både NVE og fagutredningene utført av Norconsult legger til grunn at det tidvis vil være trekk av fugl over planområdet, men mener potensielle enkeltkollisjoner med fugl ikke tilsier at dette vindkraftverket vil representere noen trussel for bestandsutviklingen for truede og sårbare fuglearter.

NVE har funnet kunnskapsgrunnlaget for trekkfugl tilstrekkelig for å fatte vedtak i saken, men BVAS har selv foreslått å benytte fugleradar i én sesong med etterundersøkelser for å bedre kunnskapsgrunnlaget. Departementet bemerker at den eksisterende kunnskap om trekkruiter for fugl i Norge og kunnskap om virkninger for trekkfugl ved vindkraftutbygging pr i dag ikke er god nok. Departementet har ovenfor vurdert kunnskapsgrunnlaget i saken som tilfredsstillende, men med unntak for kunnskapen om trekkende fugl. Kunnskapsgrunnlaget

har imidlertid blitt vesentlig bedre de senere årene når det gjelder virkninger av vindkraftverk for trekkende fugl. De fleste studier har relativt like resultater og studiene viser at fugl på trekk i stor grad unngår vindkraftverk.

Rovfugl

Influensområdet til vindkraftverket omfatter flere kjente hekkelokaliteter for rovfugl, og Fylkesmannen bemerker at plasseringen av vindkraftverket er uheldig med tanke på unge hav- og kongeørner som streifer langs kysten i vinterhalvåret. Selv om det ikke er kjente hekkelokaliteter inne i selve planområdet, vil tiltaket kunne gi virkninger for rovfugl fordi de benytter området til næringssøk.

Det er en mulig hekkelokalitet for *kongeørn* om lag 900 m fra plangrensen til vindkraftverket og om lag 1500 m fra nærmeste planlagte vindturbin. I tillegg er det en kjent hekkelokalitet drøye fem km fra planområdet. Det er observert jaktende kongeørn over planområdet. Kongeørn kan være utsatt for kollisjoner med vindturbiner. Den norske bestanden er i vekst og kongeørn ble tatt ut av rødlista i 2010. Selv om det er en viss kollisjonsrisiko for lokalt hekkende individer, er det ikke trolig at vindkraftverket vil påvirke kongeørnens regionale bestandsutvikling. Anleggsarbeid kan være forstyrrende for hekkende fugl, men den nærmeste antatte hekkelokaliteten ligger ikke inne i planområdet.

Havørnbestanden i Norge er anslått til 3000-4000 par. I følge oppdatert fagutredning er det åtte kjente havørnlokaliteter innen fem kilometer fra planområdet. Vindkraftverket kan utgjøre en kollisjonsfare for havørn som benytter området til trekk/streif, næringssøk eller seiling på luftstrømmene. NVE legger til grunn at vindkraftverket ikke vil medføre forstyrrelser for hekkende havørn, fordi hekkelokalitetene ligger minimum 1,5 km fra vindkraftverket og i områder vendt bort fra planområdet. Fylkesmannen påpeker at havørn har et langt større aksjonsområde enn det som ligger innenfor en radius på 1,5 km fra hekkeplassen. Fylkesmannen mener 5-10 km radius er et minstemål, og næringssøk ut til 20 km fra reiret er registrert for ringmerkede individer. At reirene er «vendt bort fra vindkraftverket» er etter Fylkesmannens mening irrelevant, for havørnene glideflyger på oppstigende luftstrømmer over varmere landparti for å vinne høyde når de skal ut på næringssøk. Departementet legger til grunn at etablering av vindkraftverket kan medføre kollisjonsrisiko og fortregning av havørnbestanden i nærområdet og det er mulig at noen hekkelokaliteter for havørn kan gå tapt, i alle fall ved realisering av flere vindkraftprosjekter i området. Havørn er ikke rødlistet, men er en norsk ansvarsart, og Norge er folkerettslig forpliktet til å opprettholde en levedyktig bestand. Negativ påvirkning av den lokale bestanden må derfor tillegges noe vekt i konsesjonsspørsmålet. Den regionale og nasjonale bestanden vil trolig ikke bli påvirket av tiltaket, og departementet finner ikke at tiltaket vil være i strid med forvaltningsmålene for havørn, jf. naturmangfoldloven § 5.

Bestanden til *hubro* (EN=sterkt truet) antas å være mellom 350 og 600 par. De fleste hekkelokaliteter langs kysten er borte og i Sogn og Fjordane er hubroen svært sjelden. Det er en mulig hekkelokalitet for hubro om lag 3 km fra planområdet. Det er lagt til grunn i utredningen at det kan finnes hubro i influensområdet, men det er usikkerhet om hekkelokaliteten. Sjøfugl er det viktigste byttet for hubro, og sjøfuglkoloniene er de viktigste områdene for næringssøk for eventuelle hubro på Bremangerlandet. Hubro er ikke spesielt

kollisjonsutsatt med vindturbiner. Habitatforringelse og forstyrrelser i leveområdet har trolig større negative virkninger enn kollisjonsfare. Planområdet vurderes ikke å være et viktig funksjonsområde for den eventuelle hubroen som finnes her og departementet anser ikke tiltaket å være i strid med forvaltningsmålene for hubro.

Vandrefalkbestanden i Norge er anslått til 800-1000 par, og er i økning. Arten er ikke lenger rødlistet. Det ligger en kjent hekkelokalitet om lag fire km fra planområdet. Denne hekkelokaliteten ligger i en avstand fra planområdet som gjør at tiltaket neppe vil berøre arten i særlig grad verken med hensyn til kollisjonsfare eller ved forstyrrende aktivitet. Tiltaket anses ikke i strid med forvaltningsmålene for vandrefalk.

Lirype er observert og registrert i store deler av planområdet. Lirype er i dag oppført i Norsk Rødliste (NT=nær truet). Lirypa er utsatt for kollisjoner med vindturbiner, men erfaringer fra Smøla og Hitra er ikke at lirype unngår planområdene eller får en nedgang i bestanden som følge av vindkraftverkene. Departementet viser til at lirype forekommer i store deler av landet og er en art det jakes aktivt på. At enkeltindivider av rype dør som følge av kollisjoner med vindturbiner, antas derfor å være uten betydning for rypebestanden som sådan.

Sanglerke (VU=sårbar) er registrert i nærliggende områder av prosjektområdet. Arten påvirkes ikke av energianlegg. *Bergirisk* (NT) er relativt vanlig i Norge, og er en norsk ansvarsart. Arten er registrert i nærliggende områder, men en utbygging og eventuell fortrengning av hekkende enkeltindivider vil etter departementets mening ikke påvirke artsbestanden.

I hvilken grad fugl trekker gjennom selve planområdet og om noen av turbinene i prosjektet vil kunne få store negative konsekvenser for fugletrekket, er usikkert. NVE mener at det er så store utfordringer knyttet til å gjennomføre gode kartlegginger av fugletrekk at det ikke er hensiktsmessig å kreve ytterligere utredninger i form av radarundersøkelser. Resultatene vil være avhengig av vær- og vindforhold og NVE mener det derfor vil være vanskelig å fastslå et gjennomsnittså for fordeling av fugletrekk i et område. Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, finner likevel departementet behov og grunnlag for forundersøkelser gjennom minimum en sesong (vår og høst) for å kartlegge bedre fugletrekk i planområdet, jf. også departementets pålegg i konsesjonsvedtaket for Guleslettene vindkraftverk. Resultatet av undersøkelsene skal vurderes og inngå i detaljplanleggingen for eventuelle nødvendige endringer i planområdet eller tilpasninger i driften av turbinene av hensyn til trekkende fugl. Norconsult har i sin tilleggsutredning naturmiljø (september 2013), blant annet pekt på mulighet for avbøtende tiltak ved å fjerne turbinposisjoner ved Blandevatn/ Oldeidemannen/ Klungresetdalen. Denne muligheten er også bekreftet av søker, jf. e-post datert 2. november 2016 til departementet. I den vind-korrigerede planen er ingen turbiner plassert på nordsiden i planområdet. Tilsvarende er områder i nord-vest fritt for vindturbiner, noe som kan være positivt for fugl, jf. observasjoner gjort i tilleggsutredningen (området Svarstaddalen/Fåvatnet/ Dyrehalsen). Området Klungresetdalen er også fritt for turbiner i denne oppdaterte planen.

Med vilkår om forundersøkelser og eventuelle justeringer og avbøtende tiltak på bakgrunn av funn i undersøkelsene, mener departementet at Bremangerlandet vindkraftverk ikke vil

påvirke bestandene i så stor grad at det er i strid med forvaltningsmålene for truede eller sårbare arter, jf. naturmangfoldloven § 5.

4.7 Virkninger for landskap, urørt natur og friluftsliv

Influensområdet er i fagutredningen beskrevet som en mosaikk av ulike landskapstyper med stor variasjon, rolige kulturlandskap og storslåtte naturområder. Klippekystr og bratte fjellsider mot åpent hav preger området. Bak strekker det seg kystfjellplatåer, og planområdet for vindkraftverket ligger på et slikt platå omgitt av fjorder og dalsider med gårder og beitemark. Det er påpekt fra høringsinstanser at landskapstypen i området er sjelden langs norskekysten og at fragmentering og karakterendring ved en utbygging vil kunne oppleves dramatisk for områdets identitet. Det er en TV-sender på Steinfjellet, og det går en vei opp til denne, men ellers fremstår planområdet som relativt urørt. Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) gir tiltaket konfliktkategori D (stor konflikt) for tema landskap fordi det vil være synlig fra store kystområder og fordi landskapet vil endre seg fra relativt urørt til å bli industripreget.

Departementet bemerker at de fleste vindkraftverk planlegges i områder som i utgangspunktet er preget av få tekniske inngrep, og vindturbiner vil alltid innebære visuelle virkninger og endringer av landskapet. Spørsmålet er om landskapsverdiene her er så spesielle eller om de ødelegges/forringes på en slik måte at hensynet til natur og landskap må veie tyngre enn fordelene med utbyggingen.

Sett fra lavereliggende steder vil det kupert terrenget dempe den visuelle dominansen av kraftverket. Vindkraftverket vil ikke være synlig fra Refvika, Vetvika eller Rugsund. Av de nasjonalt og regionalt verdifulle områdene, vil Hornelen få de største visuelle virkningene. Herfra vil man fra enkelte utsiktssteder kunne se alle turbinene. Avstanden er imidlertid 10 km og med bakgrunnsdekning vil ikke vindkraftverket fremstå som særlig dominerende. Fra Kannesteinen og deler av Torskangerpollen vil deler av kraftverket være synlig, men det er en avstand på henholdsvis 10 og 6 km og de synlige turbinene vil dermed ikke fremstå som dominerende.

Ifølge konsekvensutredningen har planområdet "middels lokal verdi" for friluftsliv. Området er godt egnet for skitur. De viktigste turmålene inne i området er Steinfjellet øst, Oldeidsmannen og et større stølsområde. Innenfor influensområdet ligger Skatestraumområdet, med Hornelen og Rugsundøy, som er gitt "middels til stor nasjonal verdi" for friluftsliv. Hornelen er Nord-Europas høyeste sjøklippe, og er et viktig turmål med nasjonal betydning. Vindkraftverket er imidlertid vurdert å gi liten negativ konsekvens for friluftslivet i dette området.

FNF Sogn og Fjordane (FNF) er sterkt imot utbyggingen. Rugsundøy er godt egnet til bading og båtturer, og det går en tursti over hele Rugsundøy. Vindkraftverket vil være synlig fra store deler av stien. Tiltaket er vurdert å gi middels/stor negativ konsekvens for det lokale friluftslivet utenfor planområdet på Bremangerlandet, sør i Vågsøy kommune og ved de nordlige fjord- og havområdene. Visuelt vil vindkraftverket påvirke viktige turmål i regionen, som i tillegg til Hornelen omfatter Hesten, Nibbetinden, Kletten og Kjeretoppene.

Departementet viser til at planområdet har lokal verdi for friluftsliv når det gjelder kvaliteter som stillhet og urørt natur. Planområdet vil endre landskapskarakter ved en utbygging, og for turmål som ligger i området Steinfjellet og Oldeidsmannen, vil virkningene bli store.

Departementet legger til grunn at en omfattende vindkraftutbygging kan redusere landskapskvalitetene i området og svekke selve opplevelsen knyttet til landskap og natur.

Turområder innenfor planområdet vil bli berørt av støy som overskrider anbefalte grenseverdier for friluftsområder. På solfylte dager vil det også kastes roterende skygger i planområdet fra rotorbladene når solen står lavt. Det vil også i perioder kunne være fare for iskast fra turbinbladene slik at det kan bli ferdselsbegrensninger i planområdet. Men selv om friluftsopplevelsen i perioder kan bli påvirket av støy og skyggekast, vil påvirkningen etter departementets syn ikke bli slik at området vil være uegnet for turbruk. Erfaring fra andre utbygginger viser at friluftslivsaktiviteten i vindkraftområder kan være relativt høy og at det åpnes muligheter for flere grupper brukere som ellers ikke kommer seg til fjells.

Departementet bemerker at finnes alternative friluftsområder i regionen for de som søker "urørt natur"-opplevelser.

Avstanden til turmål og turruter gjør at vindkraftverket ikke vil dominere opplevelsen i de mest verdifulle områdene selv om de tekniske installasjonene i seg selv vil være synlig. At vindkraftverket vil være synlig fra flere kjente turmål, er etter departementets mening likevel ikke til hinder for å gi konsesjon. Selv om friluftslivverdier og landskap blir påvirket i betydelig grad, vil de negative virkningene på landskap og friluftsliv ikke være av et slikt omfang at dette i seg selv overstiger fordelene ved Bremangerlandet vindkraftverk, men temaet tillegges vekt i den samlede vurderingen.

4.8 Virkninger for reiseliv

I følge konsekvensutredningen foregår turisme på Bremangerlandet primært om sommeren. Vindkraftverket vil være godt synlig ved innseilingen til Nordfjord. På Frøya ligger Knutholmen i tettstedet Kalvåg, om lag to mil sørvest for det planlagte vindkraftverket. Knutholmen er det største turistanlegget i området. Eier av Knutholmen, Svein Inge Fosse, er en av klagerne på avslagsvedtaket. Fosse mener at lokalt og regionalt næringsliv og industri er en forutsetning for at Knutholmen kan drives hele året, og at etablering av vindkraftverket vil gi økt etterspørsel etter reiselivsbedriftens tjenester. Han tror ikke at Knutholmen vil miste turister på grunn av vindkraftverket. De planlagte vindkraftverkene vil gi muligheter året gjennom ved økt tilgjengelighet i fjellene for flere grupper. FNF er imidlertid av motsatt oppfatning. De mener at tiltaket kan virke ødeleggende for reiselivsnæringen fordi landskapsopplevelse er fylkets viktigste reiselivsprodukt.

Konsekvensgrad for reiseliv regionalt er vurdert til ubetydelig. Departementet finner ikke at virkninger for reiseliv har betydning for konsesjonsspørsmålet.

4.9 Virkninger for kulturminner og kulturmiljøer

Delvis inne i planområdet ligger kulturmiljøet Varpestølen og Koppen, bestående av seterbygninger og ruiner. Kulturmiljøet er gitt middels til stor verdi. Deler av disse kulturmiljøene vil bli visuelt dominert av vindkraftverket. Ulvesundet, Vågsberget, Skatestraumen og gravminnene langs Frøysjøen vil også bli visuelt berørt av vindkraftverket, men avstanden gjør at turbinene ikke vil fremstå som like dominerende fra disse kulturmiljøene. Departementet legger til grunn at en realisering av tiltaket vil gi redusert opplevelsesverdi for noen av de berørte kulturmiljøene, spesielt Varpestølen og Koppen. Departementet finner ikke at de visuelle virkningene for disse kulturmiljøene er avgjørende for konsesjonsspørsmålet, men temaet tillegges vekt i den samlede vurderingen.

Potensialet for funn av automatisk fredete kulturminner i planområdet er vurdert til å være lavt. I influensområdet er det registrert mange kulturminner og –miljøer. Ved en konsesjon må det på vanlig måte fastsettes vilkår om at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 skal være oppfylt før godkjenning av miljø, transport- og anleggsplanen. I denne planen skal det beskrives hvordan direkte virkninger for eventuelle nye funn av automatisk fredete kulturminner kan unngås ved endringer i plassering av veier og oppstillingsplasser.

4.10 Støy, skyggekast og lysmerking

I følge støyberegningene i konsekvensutredningen kan Bremangerlandet vindkraftverk medføre et støynivå på over L_{den} 45 dBA for fire hytter og for seks helårsboliger i Oldeide, og dermed overskride den anbefalte grenseverdien for støy. Departementet legger imidlertid til grunn at detaljutformingen av vindkraftverket kan tilpasses slik at støyvirkningene reduseres for den aktuelle bebyggelsen. NVE har ikke vektlagt støyvirkninger i sin samlede vurdering, men ved en konsesjon vil NVE sette vilkår om at støynivået ved bygninger med støyfølsom bruk ikke skal overstige L_{den} 45 dBA og at detaljplanen vil omfatte aktuelle avbøtende tiltak. Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og finner at det må settes slikt vilkår.

Skyggekastomfanget ved Bremangerlandet vindkraftverk kan bli over anbefalte grenseverdier for flere hytter og helårsboliger slik søknaden ble fremmet. I tilleggsplysninger fra tiltakshaver er det opplyst at vindturbinene nærmest bebyggelse med stor sannsynlighet vil kunne flyttes eller fjernes. Departementet legger dette til grunn og vektlegger ikke skyggekastvirkninger i den samlede vurderingen.

Lysmerking av luftfartshinder er regulert av Luftfartstilsynets forskrift BSL E 2-2. Lysmerking kan utgjøre en vesentlig visuell virkning av et vindkraftverk. Det samme gjelder merking av kraftledningen. Det finnes systemer som kan minimere virkningen av lysmerkingen, men ikke alle er godkjent av Luftfartstilsynet. Dersom det gis konsesjon, vil NVE sette vilkår om at lysmerking må avklares i henhold til nevnte forskrift og i dialog med Luftfartstilsynet. Tiltakshaver må vurdere muligheten for et slikt system og vindkraftverket skal detaljplanlegges slik at lysvirkningene blir til minst mulig sjenanse for bebyggelsen i området.

4.11 Virkninger for Norkrings sender i planområdet

Norkrings sender i planområdet er en av deres 47 hovedsendere i Norge. Stasjonen er et knutepunkt for radiolinjeforbindelser i området, og et viktig punkt for formidling av radio- og TV-signaler. Det er viktig at signaler fra dette senderpunktet ikke blir forstyrret av det planlagte vindkraftverket. Det opplyses at plasseringen av hovedsenderne i Norge er valgt med omhu fordi geografien i Norge gir utfordringer med tanke på å kringkaste radio- og TV-signaler. Bremanger hovedsender fungerer som base for andre viktige kommunikasjons-tjenester, herunder det nye digitale nødnett, som ved eventuell interferens kan bli skadelidende. Norkring bemerker at det er viktig at alle radiolinjestrekk i området som kan bli berørt blir klarert før endelig plassering av vindturbiner.

I en e-post av 22.5.2014 til NVE skriver Norkring at Bremanger hovedsender er av vesentlig betydning for samfunnskritiske tjenester (herunder virksomhet i NRK under beredskap og i krig) hvor selv små forstyrrelser kan redusere dekning i sårbare områder. Norkring hadde deretter møte med NVE og flere vindkraftaktører. Norkring kan ikke med sikkerhet si at vindkraftverk medfører store virkninger for hovedsenderens yteevne, men at deres standpunkt er basert på et føre-var-hensyn. Etter dette møtet fant sted, har det vært en konstruktiv og løsningsorientert dialog mellom BVAS og Norkring. Noe av problemet er at det ikke foreligger erfaring fra Norge på dette området. Det mangler også beregningsverktøy for modellering av virkninger for senderanlegget, men det finnes noe internasjonal dokumentasjon.

Departementet legger til grunn at det er behov for økt kunnskap om forholdene rundt Bremangerlandet hovedsender før en eventuell etablering av Bremangerlandet vindkraftverk. I likhet med NVE finner departementet det ikke hensiktsmessig gå pålegge BVAS utredninger og større kostnader om dette forholdet for å få avklart konsesjonsspørsmålet. Under departementets allmøte hvor også Norkrings representant deltok, fikk departementet et klart inntrykk av at disse eventuelle problemene tilknyttet hovedsenderens yteevne vil la seg løse mellom partene. Ved en eventuell konsesjon må det settes vilkår som sikrer Norkrings interesser. Gjennom detaljplanlegging før en eventuell realisering av vindkraftverket, må partene finne en løsning med lokalisering av turbinene som ikke skaper interferens som er så stor at avbøtende tiltak ikke er praktisk eller økonomisk mulig for utbygger.

4.12 Samordnet behandling av vindkraftsaker i Sogn og Fjordane

Bremangerlandet ble omsøkt samtidig som flere andre vindkraftverk i regionen. Prosjektet ble imidlertid sluttbehandlet sist i rekken av prosjekter, og fikk avslag på bakgrunn av visuelle sumvirkninger. BVAS mener det foreligger en urimelig og uproporsjonal behandling i NVE.

NVE viser til at alle søknader om vindkraftutbygging i fylket nord for Sognefjorden er ferdigbehandlet av NVE. Bremangerlandet var det siste som ble sluttbehandlet. NVE understreker likevel at alle sakene har vært vurdert i sammenheng selv om enkeltvedtakene ikke er fattet på samme tidspunkt.

Departementet bemerker at avslag på konsesjon til Bremangerlandet vindkraftverk er begrunnet i NVEs vurdering av samlet belastning ved en realisering av alle vindkraftverkene

som *allerede er konsesjonsgitt* i området. Departementet kan derfor ikke se bort ifra at rekkefølgen for saksbehandlingen av de ulike prosjektene kan ha påvirket avgjørelsen av NVEs vedtak for Bremangerlandet kraftverk, selv om den ikke har vært avgjørende for vedtaket. Departementet viser til at Bremangerlandet vindkraftverk er et prosjekt med svært gode økonomiske forutsetninger for bli realisert sammenliknet med mange andre vindkraftprosjekter i Norge. Departementet finner det uheldig når det som antas å være blant de aller teknisk/økonomisk beste av vindkraftprosjekter som er behandlet de siste årene, gis avslag på grunn av "visuelle sumvirkninger" uten at det foreligger en tilstrekkelig samlet vurdering av de behandlede prosjektene i regionen.

5. KLAGEN PÅ SFE NETTS 132 KV-KRAFTLINJE (NETTILKNYTNING)

Som følge av avslaget for vindkraftverket ble også søknad fra SFE Nett om en om lag ti km ny 132 kV produksjonsradial fra transformatorstasjonen i vindkraftverket til koblingsstasjon på Rugsundøy avslått. Denne nettilknytningen er avhengig av bygging av ny 132 kV-ledning Ålfoten – Rugsundøy - Deknepollen som fikk konsesjon ved NVEs vedtak i juni 2015. Konsesjonsvedtaket er påklaget og oversendt Olje- og energidepartementet for sluttbehandling.

Det foreligger ikke noen realitetsbehandling av søknaden om produksjonsradialen. Avslaget er gitt fordi det ikke er behov for kraftlinjen uten realisering av vindkraftverket. Dersom det gis konsesjon til bygging av Bremangerlandet kraftverk, må NVEs avslag til nettilknytningen oppheves og sendes tilbake for ny behandling. NVEs sluttbehandling må imidlertid ta hensyn til at departementet har vedtaket for kraftledningen Ålfoten – Rugsundøy – Deknepollen til klagebehandling, da produksjonsradialen vil være avhengig av at denne ledningen bygges.

6. VURDERING AV ØKOSYSTEMTILNÆRMING OG SAMLET BELASTNING

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 9 til 12 er lagt til grunn i departementets behandling av søknaden etter energiloven.

Påvirkning på et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Mindre eller enkeltvise tiltak vil ofte hver for seg ikke ha vesentlige virkninger for truede arter eller naturtyper. Når flere utbyggings-tiltak i et område samlet kan få vesentlige virkninger, skal tiltakets kumulative effekter sammen med andre gjennomførte og planlagte tiltak i utbyggingstiltakets influensområde vurderes. I departementets vurdering er det tatt hensyn til andre allerede eksisterende inngrep og forventede fremtidige inngrep og påvirkninger. For den omsøkte byggingen av vindkraftverket vises til gjennomgangen av de enkelte fagtemaer i vedtaket her.

Det er relevant å vurdere samlede virkninger fra både omsøkte, konsesjonsgitte og idriftsatte vindkraftverk med tilhørende nettilknytning nord i fylket. I Bremanger kommune har Hennøy vindkraftverk (50 MW) fått konsesjon. Om lag 15 km nord for Bremanger i Vågsøy kommune ligger Mehuken vindkraftverk (23 MW), som er i drift. NVEs konsesjon til Vågsvåg

vindkraftverk (24 MW) er påklaget til departementet. Okla vindkraftverk (21 MW) og Testområdet Stadt i Selje kommune har fått endelig konsesjon, og Guleslettene vindkraftverk i Bremanger og Flora kommuner fikk endelig konsesjon i november 2016. BVAS påpeker i sin klage at det er betydelig større tetthet av vindkraftverk og større visuelle sumvirkninger i andre regioner langs kysten enn i ytre Nordfjord/Sunnfjord. Det er relativt langt mellom vindkraftverkene langs kysten både nord og sør for Bremangerlandet.

I tråd med retningslinjene for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg bør en samle vindkraftutbyggingen i stedet for å drive spredd utbygging av mindre anlegg. Å samle anlegg i klynger vil kunne gi gevinst med tanke på samordnet bygging av infrastruktur og effektiv drift av anleggene. De samme hensyn tilsier også at vindkraften bør samles til områder som allerede er preget av inngrep. En samlet utbygging i områder med andre inngrep må likevel være forsvarlig av hensyn til for eksempel naturmangfoldet, slik at den samlede belastningen ikke blir for stor. Departementet finner det sannsynlig at ikke alle de konsesjonssøkte eller -gitte prosjektene i denne regionen vil bli realisert, da erfaringen tilsier at en del vindkraft-konsesjoner av ulike årsaker ikke blir realisert. Departementet kan imidlertid ikke legge vekt på antagelser om mulige realiseringer i vurderingen av samlet belastning.

Visuelle virkninger for landskap og friluftsliv vil kunne bli store fra hav- og fjordområdene og i den ytre kystsonen dersom alle de planlagte vindkraftverkene i regionen realiseres. For de som søker opplevelse av urørt natur vil en utbygging av samtlige vindkraftverk kunne gi store virkninger. De negative virkningene ved utbyggingene – synlighet, støy og skyggekast, vil imidlertid ikke være til hinder for å bedrive friluftsliv i området. Vindkraftverk med tilhørende infrastruktur åpner også for mer aktivitet og nye brukergrupper ved at disse områdene blir mer tilgjengelig. Departementet mener det er liten grunn til å forvente at belastningen vil bli vesentlig større som følge av sumvirkninger med andre eksisterende eller planlagte inngrep. De ovennevnte planområdene ligger såpass langt unna planområdet for Bremangerlandet at de ikke har direkte betydning for vurderingen av landskapsvirkninger mv.

Ved en eventuell utbygging av alle planlagte vindkraftverk i regionen, kan de visuelle virkningene for enkelte kulturminner og –miljøer bli større enn det som er vurdert for hvert enkelt vindkraftverk. Avstanden til vindkraftverkene er relativt stor for de fleste kulturminnene og –miljøene, men enkelte kulturmiljøer ligger så nær planområdene at de vil bli visuelt forringet, for eksempel Varpestølen og Koppen når det gjelder Bremanger vindkraftverk. NVE har vurdert de samlede virkninger for kulturmiljøene Vågsberget og Skatestraumen spesielt. Vågsvåg vindkraftverk kan sammen med Bremangerlandet vindkraftverk bidra til visuelle virkninger for Vågsberget. Vågsvåg vindkraftverk ligger nærmere kulturmiljøet mens Bremangerlandet vil være synlig i horisonten (avstand 3 km). For Skatestraumen kan en realisering av alle planene i regionen få synlige vindturbiner i mange utsynsretninger, men avstanden er relativt stor til alle vindkraftverkene og samlede virkninger for Skatestraumen vektlegges ikke i den samlede vurderingen. Vågsvåg vindkraftverk har i dag fått endelig avslag etter klagebehandling i departementet. I avslaget er det lagt vekt på sumvirkninger med bl.a. Bremangerlandet kraftverk. Disse to prosjektene ligger relativt nær hverandre.

Ved vurderingen av samlet belastning på økosystemet, tas utgangspunkt i truede og nær truede arter og naturtyper og områder som er viktige for disse. Departementet legger til grunn at et vindkraftverk både vil føre til en viss fare for kollisjoner og at det kan påvirke fugl negativt i form av støy. Alle de konsesjonsgitte vindkraftprosjektene i regionen ligger langs kysten. Det finnes flere eksisterende og konsesjonsgitte strekninger med 132 kV-regionalnett som går ut til kystområdet. Det vil derfor bli økt fare for kollisjoner for enkeltindivid av fugl som trekker langs kyststripen. Det vises i den sammenheng til vilkår om forundersøkelser av fugletrekk som skal legges til grunn i detaljplanleggingen av kraftverket. Dersom alle de omsøkte og konsesjonsgitte vindkraftverkene i regionen realiseres, vil de ulike tiltakene kunne påvirke lokale bestander av rovfugl og trekkende fugl negativt. De studier som er utført, viser imidlertid at fugl i hovedsak styrer unna vindkraftverkene.

Når det gjelder kraftledninger i området vil flere fjordspenn til Rugsundøy være relevant for vurdering av samlet belastning på naturmangfold i denne saken. Ved realisering av 132 kV Ålfoten – Rugsundøy – Deknepollen og 132 kV Bremangerlandet – Rugsundøy, vil det kunne bli luftspenn over både Rugsund øst for øya og over Skatestraumen syd for øya. De to luftspennene kan bidra til en forsterket kollisjonsrisiko for fugl i området rundt Rugsundøy og utbyggingen av kraftledninger i området vil kunne øke den samlede belastningen på naturmangfoldet noe. Utfra det kunnskapsgrunnlag som foreligger anser ikke departementet at de samlede tiltakene vil påvirke de regionale og nasjonale bestandene eller være i strid med forvaltningsmålene for sjeldne eller rødlistede fugler, jf. naturmangfoldloven § 5.

7. OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

Departementet har foretatt en samlet vurdering av fordelene og ulempene, ved en utbygging av Bremangerlandet vindkraftverk. Ulempene er vurdert opp mot fordelene ved å få på plass et vindkraftverk med tilskudd av fornybar energi på om lag 250 GWh årlig produksjon, jf. energiloven § 3-1, jf. § 1-2.

Etter NVEs vurdering er planområdet for Bremangerlandet vindkraftverk svært godt egnet for vindkraftutbygging. NVEs beregninger viser at prosjektøkonomien er blant de aller beste av de vindkraftprosjekter som er gitt konsesjon de siste årene. Tilknytningskostnadene for vindkraftverket vil være moderate. Vindforhold og beregnede investeringskostnader tilsier derfor at Bremangerlandet vindkraftverk er et prosjekt med svært gode økonomiske forutsetninger for bli realisert, sammenliknet med mange andre prosjekter i Norge, og departementet har vektlagt dette i vurderingen av konsesjonsspørsmålet. Prosjektet vil bidra til å dekke et økt kraftbehov i regionen og styrke kraftforsyningsikkerheten også sett i sammenheng med realisering av Lefdal gruve datasenter.

Departementet har vektlagt at vindkraftverket vil ha negativ påvirkning på fugl, og at også landskap, enkelte verdifulle kulturmiljøer og friluftsliv vil bli påvirket negativt. Et prosjekt med høy produksjonsforventning med relativt lave økonomiske kostnader, vil imidlertid i en samfunnsøkonomisk vurdering tåle større miljøkostnader enn mindre gunstige prosjekter. Departementet finner en viss usikkerhet ved hvilke virkninger vindkraftverk har på fugletrekk, og legger derfor til grunn at vindkraftverket kan medføre risiko for kollisjon med

trekkende fugl. Når det gjelder konflikter med fugl som utbyggingen kan medføre, er dette hensyntatt i departementets samlede vurdering. Etter departementets mening vil ikke etablering av vindkraftverket komme i konflikt med nasjonale forvaltningsmål for naturtyper og arter. I anleggsperioder skal det i alle tilfelle tas hensyn til hekkende sårbare og truede fuglearter.

Departementet vil bemerke at vertskommunens vurderinger av et vindkraftprosjekt veier tungt i konsesjonsmyndighetenes og helhetlige vurderinger. Departementet konstaterer at både vertskommunen og fylkeskommunen er positive til tiltaket. Sett i lys av de lokalpolitiske avveiningene av konsekvensene av vindkraftutbyggingen, kraftverkets gode prosjektøkonomi og at det kan iverksettes nødvendige avbøtende tiltak for å redusere ulemper ved plantilpasninger, overstiger fordelene ved utbygging av Bremangerlandet kraftverk de skader og ulemper tiltaket kan medføre. Grunnlaget for å gi konsesjon er dermed oppfylt, jf. energiloven § 3-1, jf. § 1-2.

Det blir stilt følgende vilkår i anleggskonsesjonen:

"Det skal gjennomføres for- og etterundersøkelser for å kartlegge fugletrekk over planområdet bedre. Forundersøkelser gjennomføres i minimum en sesong (vår og høst). Resultatene av forundersøkelsene skal beskrives i detaljplan/Miljø- transport og anleggsplan, der også eventuelle nødvendige endringer i planområdet eller driften av turbinene av hensyn til trekkende fugl skal beskrives. Eventuelle slike nødvendige endringer og tilpasninger i planområdet av hensyn til trekkende fugl skal gjennomføres på bakgrunn av disse resultatene, og inngå i Miljø-, transport og anleggsplan. NVE skal godkjenne den endelige plasseringen av turbinene og eventuelt pålegge perioder med stans i drift om det er nødvendig. NVE skal forelegge planen for Fylkesmannen i Sogn og Fjordane til uttalelse før godkjenning."

Vindkraftverket kan få mulig innvirkning på funksjonen til Forsvarets radaranlegg i Vågsøy. Det må fastsettes vilkår om at konsesjonær, i samarbeid med Forsvarsbygg, skal utarbeide forslag til tiltak som kan iverksettes for at Forsvarets interesser skal bli tilstrekkelig ivaretatt. Tiltak skal dokumenteres og forelegges NVE innen start for anleggsarbeidet.

Tiltakshaver må finne løsninger for det interne veinettet i samråd med kommunen, fylkeskommunen og Statens vegvesen. Kostnader til forbedring av fylkesveinettet må dekkes av tiltakshaver. Ny vei fra Oldeide er den beste løsningen for adkomstvei inn til vindkraftverket, og departementet legger denne løsningen til grunn for konsesjonen. Det skal utarbeides en miljø-, transport og anleggsplan som blant annet vil omfatte ulike forhold som angår internveinettet og aktuelle transportoppdrag. Her skal natur- og samfunnsinteresser hensyntas i forbindelse med bygging av veinett og transport av komponenter.

8. EKSPROPRIASJON

Både BVAS og SFE Nett har i de respektive konsesjonssøknadene også søkt om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse. Fordi NVE avsto søknaden på vindkraftverket og

nettanlegget er ikke disse delene av søknadene realitetsbehandlet av direktoratet. Departementet ber derfor NVE som ledd i det videre arbeidet også behandle søknadene om ekspropriasjonstillatelse mv.

9. VEDTAK

Klagene tas til følge.

NVEs vedtak av 1. desember 2015 endres med den følge at det gis konsesjon til Bremangerlandet vindkraftverk.

NVEs vedtak av 1. desember 2015 om avslag på søknaden om ny 132 kV-kraftledning Bremangerlandet - Rugsundøy oppheves og sendes tilbake til NVE for ny behandling.

NVE bes utstede konsesjonsdokumenter til vindkraftverket. Konsesjonsvilkårene skal omfatte de vilkår og forutsetninger som fremgår av departementets vedtak og ellers det NVE finner nødvendig.

NVE bes behandle søknadene om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for vindkraftverket og kraftledningen.

Når et vedtak blir endret til gunst for en part, tilkjennes parten dekning for vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket, med mindre endringen skyldes partenes eget forhold eller forhold utenfor partenes og forvaltningens kontroll, eller andre særlige forhold taler mot det. Kravet må settes frem for departementet senest 3 uker etter at melding om det nye vedtaket er kommet frem til vedkommende, jf. forvaltningsloven § 36.

Departementets avgjørelse kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Tollef Taksdal
underdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrivne signaturar.

Kopi til:
Bremanger kommune
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
Norges vassdrags- og energidirektorat

Adresseliste

Bremangerlandet Vindpark AS

Knutholmen AS

Sogn og Fjordane fylkeskommune

Sogn og Fjordane Turlag

Vindkraftforum Sogn og Fjordane